

ZUZANA SILAGIOVÁ — HANA ŠEDINOVÁ — PETR KITZLER (EDS.). *Donum magistrae. Ad honorem Dana Martínkové*. Praha: Filosofia, nakladatelství Filosofického ústavu AV ČR, 2007, 355 s. ISBN 978-80-7007-255-4.

Název sborníku navozující iniciály jubilantky má být interpretován jako *magistra donans* i *magistra donata* a symbolizovat tak úctu gratulantů, kterou si dr. Dana Martínková svou dlouholetou výzkumnou činností vysloužila. Bohužel nedlouho po vydání sborníku musí být čten již jen jako *magistra donata*, neboť Dana Martínková svou pozemskou, a tak i badatelskou dráhu v roce 2007 ukončila. Ač původně klasická filoložka, její jméno zůstane vždy pevně spojeno s prací na *Slovníku středověké latiny v českých zemích* (LB), jehož vedení se ujala po odchodu profesora Bohumila Ryby a dlouhá léta úspěšně vykonávala. I přes náročnou lexikografickou práci, kterou zpracovávání *Slovníku* obnáší a jež vyžaduje orientaci v mnoha neklasických disciplínách, byl zájem D. Martínkové široký. Kromě autorství a spoluúčasti na edicích několika významných latinských středověkých památek se zabírala i humanismem a okrajově i dalšími epochami latinské kultury a vzdělanosti. Z toho důvodu chronologická škála příspěvků jejich gratulantů začíná hluboko v antice a končí až v dobách moderních. Většina témat pak souvisí s jejím vlastním badatelským zájmem a sborník tak po úvodem zařazené *Bibliografii Dany Martínkové za léta 1952–2007* (s. 10–20) poskytuje letmý pohled do její všestranně orientované dílny.

Do kontextu klasické filologie spadají na úvod zařazené příspěvky, chronologicky se zabývající obdobími nejstaršími. Helena Kurzová analyzuje shody mezi řečtinou a latinou u konstrukce akuzativu s infinitivem po slovesech myšlení a mluvení a rozebírá sémantické rozdíly mezi touto vazbou a jí konkurující obsahovou větou oznamovací. Novozákonním apokryfům se věnuje Jan A. Dus, který srovnává *Passio sancti Bartholomaei apostoli* z 6. století s jejím zpracováním ve středověkém bestselleru, *Zlaté legendě* Jakuba de Voragine. Způsob Jakubových latinských, převážně zestručňujících, úprav lze přehledně sledovat ve čtivém českém překladu apokryfního textu. Petr Kitzler přináší překlad hagiografické fiktivní skladby *Acta Acacii*, jejíž humorný tón obratně využívá gramatických, lexikálních a sémantických nepochopení římského pohana k pobavení svých křesťanských souputníků. Do kontextu zábavné literatury, ovšem pozdějšího období, patří i příspěvek Anežky Vidmanové *K osobě autora Kratochvílníku krále Václava*, jehož identitu se snaží určit rozborem pramenné základny představovaného spisu.

Nejobsáhlejší skupinu příspěvků ovšem tvoří práce inspirované lexikografií či vycházející z bohatého rukopisného fondu excerpovaného pro potřeby LB. Hana Šedinová zkoumá *Některé typy latinských příjmení a předjvíek v antice a ve středověku* a na vybraných typech příjmení srovnává známé antické příklady s českým jmenným fondem. Příspěvek na první pohled ze zcela jiného soudku, *Draco vel hasta vel columna. Pojmenovávání optických atmosférických jevů v bohemickálních latinských středověkých rukopisech* od mladé spolupracovnice LB Barbory Kocánové, si všímá různých názvů pro tři typy světelných úkazů ve středolatině historiografii, které doplňuje rukopisnými výskyty excerpovanými zřejmě také z fondu LB. Markéta Koronthályová na příkladu *Oblagium aneb dobrodružství latinského slovníku* ukazuje, že doklady z LB svědčí o čtyřech různých významech tohoto slova (může znamenat jakýkoliv obecný poplatek, dále poplatek určený konkrétně církvi, posvátnou obětí či zbožný úkon). Doklady cizích slovníků středověké latiny naproti tomu znají *obligium* většinou pouze ve významu církevního poplatku, speciálně poplatku za pohřeb. České příklady tak podporují etymologickou spojitost latinského *obligium* s řeckým εὐλογία spíše než s latinským *offero*.

Jako hold vysoce oceňované ediční činnosti Dany Martínkové lze číst edici krátkého, ovšem pro interpretaci značně nesnadného veršovaného komputu ze 14. století z pera Zuzany Silagiové *Est duplex cyclus*. S ediční činností úzce souvisí i katalogizace, a proto zde Irena Zachová zevrubně rozebírá *Brněnskou svatojakubskou knihovnu a její katalogizátory*. Sbírká této knihovny představuje jeden z našich nejcennějších rukopisných středověkých fondů, přesto však stále nedoceněný, neboť

jeho moderní katalog je pro badatelskou obec po létech čekání dostupný teprve od letošního roku. Chronologicky do středověkého prostoru patří ještě několik dalších příspěvků. Božena Kopičková se zamýšlí, zda existovaly *Projevy mateřského citu nebo smyslu pro povinnost u bezdětné české královny Žofie*. Jana Nechutová přináší zajímavý doklad o působení *Písně písní* v oblasti pastorální teologie a na základě rozboru krátkého exempla Caesaria z Heisterbachu mluví *O skryté literární tradici skalních rozsedlin* (Pís 2, 14).

Jak bylo řečeno výše, podstatnou část své badatelské činnosti zaměřila Dana Martínková k obdobím humanismu. Její zájem o život a dílo Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic ve sborníku zrcadlí český překlad jeho spisu *O lakomství*, jenž pořídil Josef Förster. Hana Florianová rozebírá *Jesseniovu přednášku k první veřejné pražské pitvě konané roku 1600*, jejíž text na první pohled překvapí svým zábavným a laicky poučným stylem, což však bylo dáno — jak autorka přesvědčivě ukazuje — především Jesseniovou snahou propagační. Učebnici hudby barokního vzdělance Mauritia Vogta s názvem *Conclave thesauri magnae artis musicae* vydané roku 1719 a hodnocením pramenů, s nimiž Vogit pracoval, se zabývá Jiří Matl v příspěvku *De miro authorum concursu*. V něm se můžeme dozvědět nejen o nečekaných charakteristikách klasických autorů, ale i o zajímavých léčebných metodách, protože například „Aulus Gellius ... musicam adhibuit ischiaticis“ (s. 278). Vzrůst kulturních nároků městské populace v Čechách v první polovině 18. století popisuje Miloš Svatoš, který objevil a zde představil ojedinělý doklad vyspělé latinské humanistické poezie, jenž vznikl buď na objednávku či přímo z pera doposud nepříliš známé tiskařky Johany Koudelkové.

Osobně snad mohlo dr. Martínkovou velmi těšit, že mnoho příspěvků oceňuje její inspirativní a laskavý přístup k mladým kolegům. Výraz takového vděku najdeme v příspěvku Lenky Blechové o *Zvláštnotech postavení katolické církve ve středověku v kotorském zálivu* či Julie Černé, která seznamuje s *Ideálem lékaře pohledem autora hippokratovského spisu De medico*.

Sborník uzavírá příspěvek Jana Bažanta o *Věstkyni Libuši a Přemyslu oráčovi v pražském Národním muzeu*. Na osudu jejich soch v Panteonu Národního muzea vysvětluje, jakou roli sehrály postavy těchto mytických předků v politické situaci okolo roku 1900 a proč se do vestibulu seriózní vědecké instituce vůbec dostaly. O prolínání mýtu a historie totiž tvrdí, že „hlavním významem mýtu je jeho věčná aktuálnost“ (s. 351). Badatelská činnost Dany Martínkové sice nebyla mytická, ale s laskavým vypůjčením uvedené parafráze bychom mohli predikovat, že aktuálností a inspirativností dosažených výsledků se zajisté mezi symbolické „mýty“ brzy zařadí. O plodném a vlídném působení na její kolegy a následovatele sborník *Ad honorem Dana Martínková* rozhodně svědčí.

Petra Mutlová

